

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE BUCUREȘTI

TEZĂ DE DOCTORAT

ELEMENTE ARTISTICE NOVATOAREA ÎN
EDIFICIILE DE CULT ROMANO-CATOLIC

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Marilena Preda Sânc

Doctorand:

Lucaci Eduard Juan

București

2025

REZUMAT

Edificiile de cult romano-catolice sunt spații eclesiastice ale manifestării spirituale și artistice, reflectând în arhitectura și arta lor, transformările culturale, sociale și religioase ale epocilor în care au fost create. Tema acestei lucrări de doctorat, „Elemente artistice novatoare în edificiile de cult romano-catolice”, abordează intersecția dintre tradiția religioasă și inovația estetică, explorând modul în care limbajele artistice noi au fost integrate în spațiu și cum acestea influențează experiența sacrală.

Actualitatea cercetării constă în faptul că arta contemporană și tradiția creștină se află într-un proces continuu de dialogare și adaptare. În contextul unei societăți aflate în schimbare și al diversificării formelor artistice, analiza elementelor novatoare în arta sacră catolică devine importantă pentru înțelegerea modului în care spațiul eclesiastic poate comunica în mod relevant cu omul modern. Lucrarea propune o abordare interdisciplinară, integrând istoria artei, teologia și filozofia religiei, în scopul identificării și interpretării principalelor transformări stilistice și conceptuale din edificiile catolice.

Noile direcții artistice de la minimalism și abstractizare, până la tehnologia digitală, influențează tot mai puternic modul în care este conceput și trăit spațiul liturgic. În acest cadru, lucrarea „Elemente artistice novatoare din edificiile de cult catolic” devine nu doar o analiză estetică, ci o cercetare asupra metodei în care Biserica și comunitățile de credință își regăsesc vocea într-o lume aflată în schimbare. Tema răspunde unei nevoi reale de înțelegere a rolului artei sacre în contemporaneitate și oferă un cadru de reflecție asupra viitorului spațiului religios în cultura vizuală actuală.

Lucrarea „Elemente artistice novatoare în edificiile de cult romano-catolice” își propune să exploreze în profunzime relația dintre arta sacră și spațiul liturgic romano-catolic, printr-un demers de cercetare care îmbină analiza teoretică cu reflecția personală asupra creației artistice. Structura lucrării urmează un fir logic ce pornește de la fundamentele religiei și artei sacre, trece prin analiza evoluției stilistice a edificiilor de cult și se finalizează cu prezentarea contribuțiilor personale în domeniul artei religioase contemporane.

Capitolul I, „Dialectica religiei și a creștinismului”, fundamentează teoretic cercetarea, analizând diverse concepții despre religie din perspectivă filozofică, teologică și fenomenologică. Se explorează definițiile religiei și raportul acesteia cu sacralul, divinitatea și experiența umană. Gânditori precum Platon, Kant, Hegel și Nietzsche sunt discutați pentru modul în care au influențat gândirea religioasă occidentală, iar teologi catolici precum Sfântul Augustin,

Toma d'Aquino și Anselm de Canterbury sunt invocați pentru a sublinia perspectivele teologice asupra cunoașterii divine. De asemenea, este inclusă viziunea lui Mircea Eliade asupra religiei ca experiență a sacrului și manifestare a unei realități ultime.

În capitolul II, „Biserica creștină. Catolicismul în Evul Mediu” este analizată evoluția istorică a Bisericii Catolice, cu accent pe perioada formativă a Evului Mediu. Se urmăresc momentele importante care au modelat identitatea Bisericii, cum ar fi adoptarea creștinismului ca religie oficială a Imperiului Roman, sinoadele ecumenice și conflictele doctrinare dintre biserica apuseană și cea răsăriteană. Capitolul evidențiază cum contextul istoric și teologic a influențat dezvoltarea artei sacre și a spațiului liturgic, stabilind temeiurile pentru diversificarea expresiilor artistice în edificiile de cult.

Cel de-al treilea capitol, „Specificități în arhitectura și arta din edificiile de cult catolic în secolele X-XIX”, reprezintă o analiză detaliată a principalelor stiluri arhitecturale și artistice care au definit edificiile catolice de-a lungul timpului: romanic, gotic, renaștere, baroc, neoclasic și neogotic. Fiecare stil este prezentat din perspectiva trăsăturilor formale, simbolice și funcționale, fiind corelat cu contextul teologic și cultural al epocii. Studiile de caz selectate evidențiază modul în care estetica sacrului s-a adaptat la nevoile liturgice și spirituale ale comunităților, contribuind la conturarea unei identități vizuale distincte a Bisericii Catolice.

În capitolul IV, intitulat „Aspecte ale hibridizării mediilor artistice în creația personală”, cercetarea pune accent pe dimensiunea individuală a exprimării artistice, investigând modul în care tehnici tradiționale precum fresca și mozaicul sunt reinterpretate în spirit contemporan. Se explorează procesul de adaptare a acestor tehnici, investigând cum materialele, formele și simbolurile sacre pot fi integrate într-un limbaj vizual personal. Hibridizarea mediilor devine un mijloc de exprimare a unei sensibilități moderne, menținând în același timp respectul față de sacralitatea spațiului religios.

Capitolul final, „Contribuțiile personale în domeniul artei religioase – analiză și interpretare”, oferă o evaluare complexă a demersului artistic, printr-o analiză detaliată a conceptelor vizuale, a tehnicilor și soluțiilor estetice integrate în lucrările personale realizate.

Lucrarea investighează rolul artei sacre ca vector al trăirii religioase, subliniind capacitatea acesteia de a media între dimensiunea spirituală și valoarea estetică. Accentul este plasat pe modul în care experiența practică personală a generat o înțelegere aprofundată a relației dintre tradiția iconografică și limbajul vizual contemporan, relevând echilibrul dintre continuitatea simbolică și inovația expresivă în arta religioasă actuală.

Unul dintre elementele importante ale lucrării este demonstrarea faptului că arta sacră nu este un fenomen fixat în trecut, ci un limbaj viu, care se transformă și se adaptează

sensibilității epocii contemporane. Această idee este susținută atât prin analiza istorică a stilurilor arhitecturale și vizuale, de la romanic și gotic, la baroc și neogotic, cât și prin investigarea creației personale în contextul actual. Artistul modern este prezentat ca un mediator între tradiție și inovație, între simbolismul teologic și expresivitatea modernă.

Prin îmbinarea reflecției teoretice cu analiza creației personale, lucrarea aduce un aport distinctiv în studiul artei religioase actuale. Practica artistică nu este tratată ca simplă ilustrare a ideilor, ci ca sursă de cunoaștere aplicată. Lucrările realizate și analizate din perspectiva tehnicilor, conceptelor vizuale și soluțiilor estetice, devin prilejuri de reflecție asupra sensului artei religioase în prezent și asupra modului în care aceasta poate revitaliza spiritual și estetic spațiul ecleziastic.

De asemenea, lucrarea propune un model novator de hibridizare a tehnicilor tradiționale, precum fresca și mozaicul, adaptate printr-o abordare vizuală contemporană.

Această revalorizare nu vizează doar aspectul estetic, ci și redimensionarea sacralului într-un limbaj accesibil omului modern, fidel credinței sale, dar conectat la cultura vizuală actuală. În plus, simbolurile clasice ale creștinismului sunt reinterpretate fără a li se diminua semnificația profundă, oferind noi forme de comunicare cu credinciosul contemporan.

Prin acest demers, lucrarea se distinge prin coerența abordării interdisciplinare și prin propunerea unei perspective holistice asupra artei sacre, în care teologia, practica artistică și cercetarea academică se întâlnesc într-un discurs unitar. În acest sens, studiul contribuie la actualizarea rolului artei religioase în contextul actual, demonstrând că spațiul liturgic poate fi redescoperit, regândit și resemnificat prin intervenții artistice sensibile, bine ancorate în tradiția creștină și, totodată, deschise către prezent.

Alegerea temei de cercetare își găsește justificarea într-un parcurs formativ, în care dimensiunea religioasă și cea artistică au coexistat și s-au influențat reciproc. Crescut într-un mediu confesional romano-catolic, am fost de timpuriu familiarizat cu valorile spirituale și cu ritualurile Bisericii, ceea ce a generat o deschidere naturală către înțelegerea și aprecierea manifestărilor sacralității, inclusiv în formele sale vizuale. Această ancorare religioasă timpurie a fost consolidată de formarea artistică sistematică, începută în cadrul liceului de artă, unde am dobândit primele cunoștințe teoretice și practice privind limbajul vizual și expresivitatea artistică.

Pe parcursul studiilor universitare, în cadrul programelor de licență și masterat, am aprofundat atât dimensiunea teoretică, prin studiul istoriei artei și esteticii, cât și dimensiunea aplicativă, concentrându-mă asupra tehnicilor tradiționale de frescă și mozaic. Aceste etape educaționale au contribuit decisiv la orientarea cercetării mele către spațiul artei sacre, în

special în contextul edificiilor de cult romano-catolice, unde funcția artistică este intrinsec legată de semnificația teologică și de experiența spirituală a credinciosului.

Interesul pentru investigarea relației dintre arta sacră și spațiul liturgic s-a dezvoltat treptat, fiind alimentat de observația directă a edificiilor de cult și de contactul cu opere reprezentative ale diferitelor stiluri, în special din perioadele medievală, renașcentistă și barocă. Experiența practică acumulată în cadrul intervențiilor artistice personale a generat, la rândul său, o serie de întrebări privind relevanța și funcționalitatea artei sacre în contextul contemporan.

Prin urmare, tema a rezultat din conjugarea acestor direcții formative și reflexive, conturându-se ca un demers firesc. Lucrarea reprezintă, în esență, atât o contribuție științifică, cât și o expresie a unei experiențe personale, rezultată dintr-o relație cu materialitatea, simbolismul și dimensiunea spirituală a spațiului sacru.